

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้นหาตัวผู้ต้องสงสัยและการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยในที่รโหฐานเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจ*

LEGAL PROBLEMS IN SEARCHING AND SEIZURE OF SUSPECTS IN PRIVATE DWELLING PLACE DURING NIGHT TIME OF POLICE OFFICER

ประจักษ์ ทักสิน

Prajak Thaksin

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ

Apirat Petchsiri

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khonkaen University Nongkhai Campus, Thailand.

E-mail: prajakthaksin1977@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาคำตอบปัญหาเรื่องการค้นหาตัวผู้ต้องสงสัย และการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยต่อไปในเวลากลางคืน ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความของประเทศไทยว่า บทบัญญัติและแนวปฏิบัติสอดคล้องกับหลักสากลหรือไม่ ควรจะมีการแก้ไขใหม่ ความล้าหลังของกฎหมาย บทบัญญัติกฎหมาย แนวปฏิบัติปัจจุบันในเรื่องนี้ ยังมีความสับสน ทำให้มีส่วนในการละเมิดสิทธิเสรีภาพประชาชน เพราะกฎหมายมีบัญญัติไว้นานมาแล้ว การค้นคว้านี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร พร้อมนำเสนอแบบพรรณนาและวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า มีข้อจำกัดในเรื่องของการใช้อำนาจตรวจค้นในที่รโหฐานเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจ การศึกษากฎหมายต่างประเทศ พบว่า สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐเยอรมัน สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และไทย มีหลักเกณฑ์ในการค้นในที่รโหฐานเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ กฎหมายให้ค้นในที่รโหฐานในเวลากลางวันเป็นหลัก ส่วนการค้นในเวลากลางคืนเป็นข้อยกเว้น

จึงมีข้อเสนอแนะให้กำหนดเสียใหม่ เพื่อความชัดเจนว่าเวลาที่นำพิกษาที่ถือเป็นเวลากลางคืน การละเมิดสิทธิโดยอ้ากรณินุกเฉินอย่างยิ่ง ตามมาตรา 96 (2) การเปิดช่องให้เจ้าพนักงานใช้ข้ออ้าง

* Received: 3 June 2020; Revised: 20 June 2020; Accepted: 23 June 2020

เรื่องผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญตามมาตรา 96 (3) เพื่อปฏิบัติการที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพ โดยไม่ได้กำหนดว่าผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ เป็นผู้กระทำความผิดในคดีอาญาข้อหาใด โทษเท่าใด เพื่อให้สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้

คำสำคัญ: การค้นหาตัว, ผู้ต้องสงสัย, การจับกุม, ที่รื้อฐาน

Abstract

The objective of this research article is to find answers to problems regarding finding suspects and arresting suspects at night. According to the law, the procedures of Thailand, whether the provisions and guidelines comply with international standards or not. There should be a new revision lagging behind the legal provisions. The current practice in this matter is still confusing, causing to violate civil rights and freedoms because the law has been enacted too long. This research is documentary research with descriptive and analytical methods.

The results showed that there was a limitation in the use of police search at night time by police officers. Study of foreign law found that United Kingdom United States German Federation French republic The Socialist Republic of Vietnam and Thailand have similar rules for nighttime searches by police officers, which are the law provides search for primary daytime facilities. While searching at night is an exception.

So there is a suggestion to redo it to be clear how many hours the night is considered. Violation of claims by extreme emergencies under Article 96 (2), allowing the official to use an excuse of fierce or important criminals under Section 96 (3) to perform violations of their rights and liberties without specifying that fierce or important criminals Who is the offender in any criminal case, how much penalty is to be able to maintain public order and protect the rights and freedom of the people.

Keywords: Search, suspects, arrest, private

บทนำ

แนวคิดที่ว่าด้วยสิทธิของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในทรัพย์สิน หรือสิทธิในเคหสถาน ต่างเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 32 และมาตรา 33 บุคคลใดจะล่วงละเมิดโดยไม่มีความหมายให้อำนาจไว้มิได้ อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวก็ไม่ใช่ว่าสิทธิเด็ดขาดถึงขนาดที่จะไม่อาจกำหนดข้อยกเว้นได้ ประเทศต่าง ๆ ล้วนแต่กำหนดสิทธิ เพื่อให้การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลในเคหสถานไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายของตน แต่ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นไว้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและเพื่อประโยชน์สาธารณะ (สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์, 2560)

กระบวนการทางกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 ไม่ถือว่าเป็นการจับกุม ตรวจค้น สืบสวน สอบสวน ไล่สวนมูลฟ้อง ฟ้องคดี พิพากษา เป็นต้น จะต้องอยู่ในหลักการพื้นฐานว่า รัฐจะกระทำการใดอันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นมิได้ เว้นแต่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งให้กระทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม ความมั่นคงของรัฐหรือประโยชน์สาธารณะก็เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งรัฐจะเป็นผู้ปกป้องดูแลประชาชนโดยส่วนรวมให้เกิดความสงบสุข หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กระบวนการทางกฎหมายจะต้องรักษาสมดุล (Balance) ระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Due Process Model) กับการควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) ให้ได้อย่างลงตัว โดยหากมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป ผู้กระทำความผิดก็อาจพ้นจากการถูกนำตัวมาลงโทษ อันจะส่งผลเสียหายต่อสังคม และหากคำนึงถึงแต่ความคล่องตัวในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษมากเกินไป ประชาชนก็อาจได้รับความเดือดร้อนเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐ (วีรพล กุลบุตร, 2548) ในทำนองเดียวกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ขับเคลื่อนกระบวนการทางกฎหมาย ได้แก่ ตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานอัยการ ศาล เป็นต้น ก็ต้องคำนึงถึงหลักความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (The Crime Control Model) กับการควบคุมอาชญากรรม (Due Process Model) เช่นเดียวกัน นอกจากตำรวจจะมีหน้าที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายที่ต้องมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (Protection of Individual Freedom) ด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมแล้ว ยังต้องมีการปกป้องพิทักษ์ประชาชนไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจหรืออิทธิพลด้วย แต่ในปัจจุบัน ประชาชนไม่ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมจากกระบวนการยุติธรรม ที่ไม่สามารถป้องกันประชาชน ให้หลุดพ้นจากการทำร้ายของอาชญากรหรืออิทธิพลมืด (คณะกรรมการพัฒนาระบบงานตำรวจ กระทรวงยุติธรรม, 2550)

ความสำคัญของการตรวจค้นในที่รโหฐานของเจ้าพนักงานตำรวจนั้น เป็นกระบวนการทางกฎหมาย หรือเครื่องมืออย่างหนึ่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ที่ได้กระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานหรือพิสูจน์การกระทำความผิด หรือให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี แต่ทั้งนี้ โดยหลักทั่วไปแล้ว จะต้องมีความหมายค้นหรือคำสั่งของศาล จึงจะสามารถเข้าค้นได้ แต่ในบางกรณีในการปฏิบัติงานจริงในภาคสนาม อาจมีเหตุจำเป็นบางประการ ทำให้ต้องค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นดังเช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 ซึ่งวางหลักไว้ว่า ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล

มาตรา 96 การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้น ดังนี้

- (1) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้
- (2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้
- (3) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

มาตรา 98 การค้นในที่รโหฐานนั้น จะค้นได้แต่เฉพาะเพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้น ดังนี้

- (1) ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใด ๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐาน เพื่อเป็นประโยชน์หรือยันผู้ต้องหาหรือจำเลย
- (2) เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้น มีอำนาจจับบุคคลหรือสิ่งของอื่นในที่ค้นนั้นได้ เมื่อมีหมายอีกต่างหาก หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า (คดี ณ นคร, 2549)

การค้นในที่รโหฐานนั้น กฎหมายไม่อนุญาตให้ค้นในเวลากลางคืน ซึ่งผู้วิจัยนำมาศึกษาเป็นประเด็นปัญหาทางกฎหมายในการศึกษาวิจัยนี้ ปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 มีประเด็นปัญหาที่ศึกษา ดังนี้

1. ปัญหาเรื่อง “การค้นหาตัวผู้ต้องสงสัยและการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยต่อไปในเวลากลางคืน” ตามมาตรา 96 (1)
2. ปัญหาเรื่อง “กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง” ตามมาตรา 96 (2)
3. ปัญหาเรื่อง “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ตามมาตรา 96 (3)

สมมติฐาน

การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย หรือแนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกาลเทศะอันเหมาะสม เพื่อให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรมในการใช้อำนาจรัฐ โดยขณะเดียวกัน ก็สามารถรักษาสมดุล (Balance) ระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (The Crime Control Model) กับการควบคุมอาชญากรรม (Due Process Model) ได้อย่างลงตัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหาคำตอบปัญหาเรื่องการค้นหาตัวผู้ต้องสงสัยและการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยต่อไปในเวลากลางคืน ตามมาตรา 96 (1) ว่าเวลากลางคืนเริ่มตั้งแต่เวลาใด กำหนดช่วงเวลาให้ชัดเจน ว่าเวลากี่นาฬิกาเป็นเวลากลางคืน
2. เพื่อศึกษาหาคำตอบปัญหาเรื่องกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ตามมาตรา 96 (2) ว่าจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในเวลากลางวัน หรือการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือการจับในที่รโหฐานประกอบด้วยเสมอหรือไม่
3. เพื่อศึกษาหาคำตอบปัญหาเรื่องผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ ตามมาตรา 96 (3) ว่าเป็นผู้กระทำความผิดในคดีอาญา ข้อหาใด โทษเท่าใด

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการวิจัยจากกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหนังสือ บทความ รายงานวิจัย คำพิพากษาศาลฎีกา จากห้องสมุดสถาบันต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์วิจัย ให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป โดยวิธีการเขียนจะใช้วิธีพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive and Analytical Method)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้นหาตัวผู้ต้องสงสัย และการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยในที่รโหฐานเวลากลางคืน ของเจ้าพนักงานตำรวจ พบว่า มีปัญหาเรื่องการใช้อำนาจตรวจค้น จากแนวคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ทำให้รัฐต้องกำหนดการใช้อำนาจของตนให้อยู่ในขอบเขตที่ไม่ล่วงล้ำสิทธิของประชาชนให้มากเกินไป และจะใช้อำนาจได้ก็ต่อเมื่อเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเท่านั้น โดยเฉพาะการค้นในที่รโหฐานทั้งกลางวันและกลางคืน ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิในความ

เป็นส่วนตัว สิทธิในครอบครัว เคสสถานด้วย การให้ผู้มีอำนาจออกหมายค้นนั้น จะต้องเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลางคือศาล ในการดำเนินคดีอาญา มีขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ สำหรับนำบุคคลเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณาพิพากษา และการลงโทษตามคำพิพากษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำคนผิดมาลงโทษโดยเร็ว และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ในทางตรงกันข้าม ก็ต้องมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยในการศึกษากระบวนการยุติธรรม 2 ทฤษฎี นั่นคือ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process of Law) พบว่า ทั้งสองทฤษฎีต่างก็มีทั้งข้อดีข้อเสีย จึงไม่มีกฎหมายของประเทศใดที่จะใช้เพียงทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่จะมีลักษณะเป็นระบบผสมของสองรูปแบบ รวมทั้งประเทศไทยซึ่งเป็นระบบผสมด้วยเช่นกัน (ศศิวิมล เสมอใจ, 2552) มาตรการบังคับทางอาญา เช่น การค้นที่รื้อฐาน ก็จะมีขั้นตอนที่ย่างยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เพื่อผสมทั้งสองทฤษฎีให้ได้อย่างลงตัว ซึ่งกฎหมายไทยได้มีบทบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางการเมือง ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาองค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ.1966 มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งหลักการคือห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำ เช่น การค้นฯ เว้นแต่มีข้อยกเว้นตามกฎหมาย (อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์, 2548) แต่อย่างไรก็ตาม แม้บทบัญญัติแห่งกฎหมายจะได้บัญญัติรับรองไว้แล้วก็ตาม ยังมีผู้ปฏิบัติงานด้านบังคับใช้กฎหมายบางส่วน ยังไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายหรือหลักสิทธิมนุษยชนอยู่ หรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานยังอิงกับอำนาจนิยม ทำให้มีลักษณะรุนแรงและละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น งานสืบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ ยังมีการยึดหลัก Crime Control Model โดยมุ่งเน้นประสิทธิภาพของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้านการตรวจค้นจับกุม ประกอบกับเจ้าพนักงานตำรวจบางส่วน ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการบังคับใช้กฎหมาย การพัฒนาบุคลากรที่มียังไม่ทั่วถึงและสม่ำเสมอ การตรวจสอบถ่วงดุลจากองค์กรภายนอก ยังไม่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจ ยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2550) การวิจัยนี้ จึงมุ่งศึกษาเน้นเฉพาะปัญหาในตัวบทกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 และหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้เกิดผลในที่สุด คือ สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างเต็มที่ และในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมไปพร้อม ๆ กัน

อภิปรายผล

ปัญหาในตัวบทกฎหมายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ยังไม่ชัดเจนมี ดังนี้

1. ปัญหา “การค้นต่อไปในเวลากลางคืน” ตามมาตรา 96 (1)

การค้นในเวลากลางวันแล้วไม่เสร็จ สามารถค้นต่อเนื่องในเวลากลางคืนได้ เป็นข้อยกเว้นซึ่งแต่ละประเทศที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบกันในการศึกษาวิจัยนี้ บัญญัติไว้ใกล้เคียงกัน เพราะเป็นกรณีเร่งด่วนโดยสภาพแล้ว ไม่อาจรอให้ค้นในเวลากลางวันได้ แต่คำว่า “เวลากลางคืน” ในประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา ในกฎหมายระดับสหรัฐฯ ได้กำหนดเวลาเป็นตัวเลขไว้ชัดเจน เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ก็ไม่ได้มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาของไทย ก็ไม่มีเหตุผลชัดเจน เพราะไม่ได้ระบุเหตุผลไว้ว่า ศาลฎีกาใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาว่าเวลานั้นพระอาทิตย์ขึ้นหรือตก อันเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืนแต่อย่างใด จะถือเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและตก ตามเวลาของกรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ที่ได้จากการคำนวณทางวิทยาศาสตร์ได้หรือไม่ว่า ตรงกับเวลาราชการเท่าใด จึงควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (1) ให้ชัดเจนขึ้น

2. ปัญหา “กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง” ตามมาตรา 96 (2)

การค้นในเวลากลางคืนได้ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง เป็นข้อยกเว้น ซึ่งแต่ละประเทศที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบในการวิจัยนี้ บัญญัติไว้ใกล้เคียงกัน เพราะเป็นกรณีฉุกเฉินที่จำเป็นต้องกระทำในขณะนั้นจริง ๆ ซึ่งในกฎหมายไทยและต่างประเทศ การค้นในเวลากลางคืนในกรณีนี้ เห็นว่าเป็นการค้นโดยไม่มีหมายค้นโดยสภาพทุกกรณี เพราะหากสามารถจะขออนุญาตค้นได้ทันแล้วกรณีจะไม่ใช้เห็นฉุกเฉินอย่างยิ่ง ทั้งยังไม่ต้องถูกตรวจสอบดุลพินิจโดยองค์กรตุลาการ เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานโดยแท้ในขณะนั้น เจ้าพนักงานตำรวจต้องจะเข้าใจเป็นอย่างดีเหมือนกันหรือไม่ว่า ต้องพิจารณาบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในเวลากลางวัน หรือการค้นโดยไม่มีหมายค้น หรือการจับในที่รโหฐานประกอบด้วยเสมอ จึงควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (2) ให้ชัดเจนขึ้น

3. ปัญหา “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ตามมาตรา 96 (3)

การค้นในเวลากลางคืน ตามมาตรา 96 (3) ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ไม่มีการกำหนดนิยาม “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และแม้แต่ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.2548 ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายรอง

ในเรื่องดังกล่าว ไม่ได้กำหนดหรือขยายความไว้ชัดเจนว่า คดีประเภทใดผู้กระทำความผิดเป็นผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญ มีแต่เพียงคู่มือการออกคำสั่งหรือหมายอาญา 2549 อธิบายคำว่า “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้พิพากษา แต่ไม่ใช่กฎหมาย กฎหมายในต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น ประเทศสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐเยอรมัน สาธารณรัฐฝรั่งเศส และ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ก็ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติทำนองเดียวกับการค้นเพื่อจับ ผู้ร้าย หรือ ผู้ร้ายสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะเป็นกฎหมายที่ไม่ได้ร่างให้สอดคล้องกับหลักสากล ด้วยเหตุผลพิเศษ ตามบริบทของสังคมในสมัยนั้น ที่มีผู้ร้ายชุกชุมจนต้องออกกฎหมายเพื่อต้องการประสิทธิภาพในการ ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมมาก จึงมีข้อพิจารณาว่า ควรแก้ไขกฎหมายหรือนิยามคำว่า “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” จะต้องทำความผิดในข้อหาที่มีอัตราโทษเท่าใด เพื่อให้แนวทางในการใช้ดุลยพินิจ ของผู้พิพากษาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน อันจะทำให้สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ (พงษ์เทพ ทรัพย์ศรี, 2556)

สรุป

จากการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับการค้นหาตัวผู้ต้องสงสัยและการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยในที่ ี่เรือนเวลากลางคืน พบว่า มีข้อจำกัดในเรื่องของการใช้อำนาจตรวจค้นในที่เรือนเวลากลางคืน ของเจ้าพนักงาน จากการวิจัยโดยการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ ศึกษาข้อกฎหมายและ แนวปฏิบัติในประเทศไทย โดยยึดหลักของข้อจำกัดอำนาจของเจ้าพนักงาน ในยุคที่มีการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ทำให้ต้องเสนอการแก้ไขบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับการจำกัดอำนาจของเจ้าพนักงาน ในเรื่องการค้นหาตัวบุคคลผู้ต้อง สงสัย การที่มีบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาต่าง ๆ ไม่ชัดเจนนั้น ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติ หน้าที่ของเจ้าพนักงาน เพราะเจ้าพนักงานย่อมไม่ได้รับความชัดเจน จากบทบัญญัติของกฎหมาย ทำให้ สิทธิของประชาชนอาจจะถูกล่วงละเมิดได้โดยไม่จำเป็น และบ่อยครั้งไม่ได้เป็นเจตนาร้ายของเจ้า พนักงาน (วลัยลักษณ์ จันทิษฐ์, 2555)

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันใช้นานแล้ว และยังไม่ได้มีการแก้ไข ในทางปฏิบัติมักจะสร้างความสับสนให้แก่ผู้ปฏิบัติ จึงสมควรมีการแก้ไขปรับปรุง กฎหมายให้กฎหมายมีความสมบูรณ์ และใช้ปฏิบัติได้ในความเป็นจริง ดังนี้

1. ตามมาตรา 96 (1) ควรกำหนดนิยาม คำว่า เวลากลางคืน โดยกำหนดช่วงเวลาเป็นตัวเลขให้ ชัดเจน ว่าเวลาก่อนเที่ยงเป็นเวลากลางคืน โดยอ้างอิงกับหน่วยงานที่มีหน้าที่เทียบเวลามาตรฐานของ ประเทศ ซึ่งใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ในการคำนวณ ได้แก่ กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ หรือจะใช้เกณฑ์พระ

อาทิตยตกหรือขึ้น ควรกำหนดให้แต่ละจังหวัดอ้างอิงเวลาพระอาทิตยตกหรือขึ้นกับกรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือด้วย ซึ่งเจ้าพนักงานสำรวจและศาลควรมีข้อมูลของกรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ซึ่งคำนวณเวลาพระอาทิตยขึ้นและตกไว้ล่วงหน้าเป็นรายปี ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ เพื่อให้การใช้ดุลยพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงานสำรวจเป็นไปโดยถูกต้อง เหมาะสม สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

2. ควรเพิ่มเติม ตามมาตรา 96 (2) ให้ชัดเจนว่า กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในเวลากลางวัน หรือการค้นโดยไม่มีหมายค้น หรือการจับในที่รโหฐานประกอบด้วยเสมอ เพราะการใช้อำนาจตามอนุมาตรานี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ต้องถูกตรวจสอบดุลพินิจโดยองค์กรตุลาการเป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานโดยแท้ในขณะนั้น จึงควรบัญญัติให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ตามมาตรา 96 (3) ควรกำหนดนิยามคำว่า ผู้ร้าย ผู้ร้ายสำคัญ โดยกำหนดฐานความผิดหรืออัตราโทษว่า ผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญ หมายถึง กรณีผู้ต้องหาหรือถูกฟ้องในข้อหาที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ดังที่มาตรา 176 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ การนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคหนึ่ง มาปรับใช้เพื่อให้แนวทางในการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน อันจะทำให้สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ (คณิต ฒ นคร, 2549)

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการค้นในที่รโหฐานของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้แก้ไข เพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 ดังนี้

1. ตามมาตรา 96 (1) ควรกำหนดนิยามคำว่า เวลากลางคืน โดยกำหนดช่วงเวลาไว้ให้ชัดเจนเป็นตัวเลขว่า เวลาระหว่างที่นาฬิกาเป็นเวลากลางคืน โดยอ้างอิงเวลากับหน่วยงานที่มีหน้าที่เทียบเวลามาตรฐานของประเทศไทย ซึ่งใช้วิธีการคำนวณทางวิทยาศาสตร์ในการคำนวณ ได้แก่ กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ หรือหากจะใช้เกณฑ์พระอาทิตยตกหรือขึ้น ควรกำหนดให้แต่ละจังหวัด อ้างอิงเวลาพระอาทิตยตกหรือขึ้นกับกรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือด้วยเช่นกัน ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจและศาลควรมีข้อมูลของกรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ซึ่งคำนวณเวลาพระอาทิตยขึ้นและตกไว้ล่วงหน้าเป็นรายปี ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ เพื่อให้การใช้ดุลยพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงานตำรวจ เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้

2. ควรเพิ่มเติม ตามมาตรา 96 (2) ให้ชัดเจนว่า กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในเวลากลางวัน หรือการค้นโดยไม่มีหมายค้น หรือการจับในที่รโหฐานประกอบด้วยเสมอ เพราะการใช้อำนาจตามอนุมาตรานี้ เจ้าพนักงานตำรวจไม่ต้องถูกตรวจสอบดุลพินิจโดยองค์กรตุลาการเป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานโดยแท้ในขณะนั้น จึงควรบัญญัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ตามมาตรา 96 (3) ควรกำหนดนิยาม คำว่า ผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญ โดยกำหนดในฐานความผิด หรืออัตราโทษว่า ผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญ หมายถึงกรณีผู้ต้องหาหรือถูกฟ้องในข้อหาที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ดังที่มาตรา 176 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ซึ่งน่าจะตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาระบบงานตำรวจกระทรวงยุติธรรม. (2550). *ข้อเสนอเบื้องต้นในการพัฒนาระบบงานตำรวจ*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงยุติธรรม.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2550). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- คณิต ณ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- พงษ์เทพ ทรัพย์ศรี. (2556). การค้นหาตัวบุคคลในที่รโหฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจ. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วลัยลักษณ์ จันทิษฐ์. (2555). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์*. คณะนิติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีรพล กุลบุตร. (2548). *กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการค้น การจับ และการควบคุม*. กรุงเทพมหานคร : ธนรุ่งชัย.
- ศศิวิมล เสมอใจ. (2552). การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการออกหมายจับโดยศาล. *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร : เจริญรัฐการพิมพ์.
- อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์. (2548). *สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.